

Demokrater i det 21. århundrede og idioter

Demokratiets spilleregler er under forandring, og det skaber nye udfordringer for alle aktører i det demokratiske samfund. Udfordringer der i bedste fald kan gøre os til villige demokrater og i værste fald til selvfede idioter. Nyborg Strand Stævnet bød på rigelig debat om demokratiets og partiernes udfordringer anno 2008.

TEKST: Trine Vendelbo Juul

Demokratiet er en tudsegammel, græsk sag, og det kommer næppe bag på de fleste, at virkeligheden har ændret sig siden demokratiets spæde begyndelse århundreder før vores tidsregning. Med titlen Nye udfordringer til demokratiet lagde Nyborg Strand Stævnet 2008 således ikke umiddelbart op til en videre kontroversiel konference fyldt med sprængfarlige budskaber. Men tre af stævnets indlæg fik alligevel tændt godt op under tilhørerne, da det blev mere og mere klart, at det ikke kun er virkeligheden, der ændrer sig og dermed skaber nye udfordringer for demokratiet, men at det i høj er demokratiet selv, der er ved at ændre sig. Og den store udfordring består i, om vi – borgere, politikere, partier, partimedlemmer, journalister osv. – har set og forstået den forandring, som demokratiet undergår, og ikke mindst, om vi er i stand til at handle aktivt på den. Det havde de tre oplægsholdere, der alle havde selve den demokratiske kultur under luppen, hver deres bud på. Og hvor forskellige de bud ellers var, så tegnede de tilsammen et meget godt og sammenhængende billede af, hvordan det ser ud med demokratiet anno 2008.

BOTTOM UP DEMOKRATIET

En af udfordringerne for demokratiet kommer fra den nye demokratiske undergrund, der er opstået i kølvandet på web 2.0 bølgen, og som gør os alle sammen til potentielle publicister. Med nye blogs, der oprettes hurtigere end man kan nå at sige klik, fremkomsten af stadig flere sociale og sofistikerede netværk som Facebook og LinkedIn samt digitale publikationsplatforme som Myspace og YouTube er der tale om en betydelig undergrund, der vokser dag for dag kloden rundt. Umiddelbart

skræmmende statistik for en chefredaktør for et af landets gamle dagblade som Lisbeth Knudsen, men Berlingskes chefredaktør, der var en af oplægsholderne på Nyborg Strand, er ikke kendt for at kny, og hun hilste de nye publicister velkommen.

– Vi er udsat for intet mindre end en mediemæssig revolution, som vi endnu ikke har fattet omfanget af. Der er tale om den største demokratisering af ytringsfriheden nogensinde, hvor alle har mulighed for at komme til orde. Et bottom-up demokrati, der i den grad lever op til begrebet folkestyre, sagde Lisbeth Knudsen.

HEGNET DER FORSVANDT

Det er altså langtfra længere kun politikerne og journalisterne, der på godt og ondt sammensætter dagsordenen og vinkler budskaberne. Men det har politikerne mere end svært ved at forstå, hvilket ifølge chefredaktøren resulterer i politiske klagesange over mediernes – de traditionelle vel at mærke – unfair behandling, der har haft alvorlige konsekvenser for partierne i form af alt fra vælgerflugt, manglende gennemslagskraft og utidigt lederskifte (ingen partier nævnt!). Det er klagesange, som imidlertid kan ses som et udtryk for politikernes frustration over deres egne manglende evner til at komme igennem lydturen i de nye medier. Og klagesange, som journalisterne selvsagt må lade sive ind ad det ene øre og ud ad det andet, mens de i øvrigt selv kæmper hårdt for at følge med og finde sig til rette i det nye medielandskab. Men heller ikke alle fra Lisbeth Knudsens egen stand har set skriften på væggen.

– Mange journalister tror stadig, deres eneste og vigtigste funktion er at være gatekeepere, og derfor sidder de troligt på lågen og holder vagt. De har ikke opdaget, at hegnet for længst er væk. ▶

“

Der er tale om den største demokratisering af ytringsfriheden nogensinde, hvor alle har mulighed for at komme til orde. Et bottom-up demokrati, der i den grad lever op til begrebet folkestyre.

Lisbeth Knudsen

- ▶ EN NY OFFENTLIGHED
Nogle få meter hegn er der dog tilbage. Om ikke andet på netop et traditionelt medie som Berlingske Tidende, hvor Lisbeth Knudsen som chefredaktør selv er en gatekeeper af rang. På hendes retoriske spørgsmål, om de gamle medier stadig har en rolle at spille som leverandør af saglig og informativ viden, er svaret da også et overbevisende ja. Og netop fordi de nye publicister ikke skal vise pas ved havelågen og heller ikke er underlagt noget journalistisk kodeks, så er den klassiske opgave for de tilbageværende gamle medier så meget mere påtrængende. Men det er vel at mærke en opgave, der skal varetages parallelt med de mange nye opgaver, som det udvidede mediebillede

stiller. Set i det lys, bliver pressens rolle som demokratiets vogter allerhøjest til en mindre birolle i fremtiden.

– De nye publicister skaber en helt ny offentlighed, der i den grad er ukontrollabel og anarkistisk. Hverken medierne eller politikerne kan styre den dagsorden, som den sætter, men vi kan lytte til den, løbe efter den og deltage i den. Det så vi herhjemme i forbindelse med ungdomshuset, hvor det var de unge og deres blogs og mobiltelefoner, der styrede flere af mediaslagets gang. Vi har set det med klimabevægelsen, der for alvor tog fart med Al Gores film og den virale markedsføring, der fulgte med. Og ligeledes ville vores viden om de politiske forhold i Burma og Kina være meget fattigere, hvis ikke det var for internettet, der lader nyheder passere uensureret uden om den statskontrollerede presse, forklarede Lisbeth Knudsen, der ikke frygter, at den højt besungne og stærkt efterlyste sammenhængskraft er i fare med fremkomsten af de mange nye medier.

– Jeg deler ikke frygten for nationens og de store fællesskabers sammenbrud. Vi har blot fået en masse nye og mindre fællesskaber, der samler sig om forskellige særinteresser af fx lokalpolitisk, faglig eller social karakter. Det medfører ikke mere egoisme og selvtilstrækkelighed, men tværtimod skaber det mere åbne, tolerante og selvkritiske borgere. Derfor mener jeg, at det er på tide, at vi dropper paraderne og i stedet bruger mange flere ressourcer på at udvikle det her nye demokrati.

At Danmarks mest nysgerrige og omstillingsparate parti for længst har droppet paraderne og er hoppet med på vognen, har de fleste forhåbentlig opdaget. Som det fremgik af forrige nummer af Radikal Politik har partiet

Lisbeth Knudsen er chefredaktør på Berlingske Tidende, koncernchef for Det Berlingske Officin samt bestyrelsesformand for Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

med oprettelsen af blog- og netværks- siden radikale.net endda overhalet de andre partier hvad angår udnyttelsen af de nye mediers dialogskabende muligheder. Men som Lisbeth Knudsen rigtigt nok påpeger, så er monologen stadig den mest udbredte kommunikationsform blandt partierne, og derfor er der lang vej igen, før den professionelle politiske samtale kommer på fuld omdrejningshøjde med de medier, som gør den mulig.

RIGE SVIN

Efter chefredaktøren var det vicedirektørens tur. Og skal man tro Morten Albæk fra Danske Bank, så står det mere end sløjt til med netop den samtale, der rækker ud over privatsfæren og ind i den politiske og offentlige sfære. I hvert fald hos den del af befolkningen, der ligesom Morten Albæk selv tilhører de mest privilegerede og forgyldte klasser. Nemlig den stadigt mere velstillede middelklasse og klassen derover.

– Kulturkampen handler blandt andet om noget så alvorligt som næstekærlighedsbegrebet. Nemlig kampen mellem Søren Krarups næstekærlighedsbegreb og det klassiske protestantiske næstekærlighedsbegreb. Hvor Krarups næstekærlighed siger, at du skal elske den, der i bogstavelig forstand befinder

sig inden for rækkevidde af dig selv, i det næste hus, eller nede om hjørnet, den du mere eller mindre kan se og røre ved, så siger det protestantiske næstekærlighedsbegreb, at du skal elske din næste, uanset hvor denne næste befinder sig – altså skal du elske den ubekendte. Konsekvensen af Krarups næstekærlighed bliver et samfund, der dyrker social onani. Hvor vi kun elsker os selv og dem, der ligner os selv, lød det fra Morten Albæk, som bekræfter, at kulturkampen står i Krarups favør med henvisning til det paradoks, at den sociale mobilitet for de svageste i samfundet mest af alt har været af regressiv karakter, samtidig med at det er gået frem for samfundets rigeste.

– Og hvorfor? Fordi den rige middelklasse er til fals for stadig flere velfærdrettigheder, hvor det handler om mig, mig og mig. Ingen anfægter dens ret til at være til fals, for det er samtidig blevet forbudt at moralisere.

Her rammer Morten Albæk et ømt punkt hos de fleste radikale. For med rygten som det bedrevidende, pladderhumanistiske og politisk korrekte parti ved radikale vælgere om nogen, at det ikke er populært at indtage rollen som moralist. Men direkte henvendt til salen lød det fra Morten Albæk:

– I både må og skal moralisere. ▶

“

Konsekvensen af Krarups næstekærlighed bliver et samfund, der dyrker social onani. Hvor vi kun elsker os selv og dem, der ligner os selv.

Morten Albæk

Demokrater i det 21. århundrede og idioter

- Hvorfor er Radikale Venstre holdt op med at moralisere? Senest under valgkampen, hvor I brød med det moralsk ansvarlige standpunkt at afskaffe 24-årsreglen. Se dog på Dansk Folkeparti, der er det eneste parti, der tør moralisere, og som igen gik frem ved valget.

UD MED BØRNECHECK

Er vores tids største demokratiske udfordring simpelthen den, at der hersker omvendt proportionalitet mellem materiel velstand og social ansvarlighed? Og er der så overhovedet andet at gøre for de velstillede borgere end at kaste rigdommen overbord i solidaritet med de svageste? Som vicedirektør i Danske Bank ville en Robin Hoodsk anbefaling af den karakter fra Morten Albæk unægtelig klinge hult. Han køber da heller ikke præmissen om, at økonomiske superlønninger for de få i sig selv skaber større uretfærdighed for de mange.

– Jeg har overhovedet ikke dårlig samvittighed over at tilhøre samfundets rigeste en procent, så længe jeg bevarer den sociale indignation. Det er den sociale indignation, der skal bygge bro mellem de veluddannede og vellønnede medarbejdere, og det omgivende samfund. Derfor gælder den demokratiske udfordring i høj grad også virksomhederne, der skal blive langt bedre til at tænke på andet end bundlinjen. Det medfører en helt ny demokratisk figur, som jeg vil kalde for den kommercielle humanist.

Indignationen skal altså føre til et større, demokratisk engagement i samfundet. Og hvad angår den sociale og kulturelle mobilitet, så er opgaven for den kommercielle humanist den såre enkle at forene kapitalisme med idea-

lisme og sikre, at den økonomisk vækst bliver bedst muligt distribueret til og dermed bliver til gavn for hele samfundet. Med andre ord indebærer den sociale indignation, at man er villig til at opgive krævementaliteten og give afkald på allehånde overflødige velfærdserettigheder. Som Morten Albæk siger:

– Hvad skal en mand med min indkomst med en børnecheck...?

NEDLÆG FORENINGER

En humanist af den mere klassiske slags indtog podiet sidst på stævnets første dag. Universitetslektor Karina Kosiara-Pedersen forsker og underviser i politisk kommunikation og de politiske partiers organisationer, og med det afsæt var der lagt op til et mere veldokumenteret bud på de aktuelle udfordringer for demokratiet. Men selv om der hyppigt bliver refereret til tal og statistikker, ender lektorens indlæg alligevel med at være det, der uden sammenligning provokerer de fremmødte radikale mest. Hovedbudskabet er nemlig en spand kold vand på det billede, som langt de fleste af tilhørerne spejler sig i og bygger deres demokratiske identitet på.

– Det klassiske medlemsparti, som havde sin storhedstid i 50'erne og 60'erne, er under forandring. Det er ikke længere hver mands eje. At være medlem af et parti i dag er snarere at betragte som en kuriøs fritidsbeskæftigelse, og medlemmernes betydning er reduceret til først og fremmest at udgøre en legitimeringsfunktion. Det vil sige, at vælgerforeningerne faktisk er blevet mere eller mindre overflødige, sagde Karina Kosiara-Pedersen.

Det kontroversielle budskab rettet mod en sal med knap 300 partimedlemmer bliver sagt ganske faktuel og

“

At være medlem af et parti i dag er snarere at betragte som en kuriøs fritidsbeskæftigelse, og medlemmernes betydning er reduceret til først og fremmest at udgøre en legitimeringsfunktion.

Karina Kosiara-Pedersen

udamatisk, og hvis der er nogle, der gisper efter luft, gør de det meget diskret og lydløst. Som radikal har man vel takt og tone i livet, og røsterne venter således pænt med at rejse sig, til landsformand Søren Bald, der var stævneleder og arrangør, erklærer debatten for åben. I mellemtiden får Karina Kosiara-Pedersen lov til at argumentere videre for sin påstand ved at svare på en række tænkte og sandsynlige indvendinger, der omvendt taler for medlemspartiets berettigelse. Konklusionen på lektorens videre argumentation er ikke til at tage fejl af:

– Nedlæg vælgerforeningerne og oprust kampagnekontorerne.

FREMTIDENS PARTI

Kampagnekontorerne skal i Karina Kosiara-Pedersens vision danne ramme om elitepartier med topstyrede og professionelle valgmaskiner. Måske et stort tab for det folkelige demokrati, hvilket i princippet vil sige for demokratiet som sådan.

– Fremtidens partier kommer til at arbejde tæt sammen med endnu flere spindoktorer, analytikere og konsulenter. Men selv om medlemskulturen i partierne dør og forsvinder, så er pointen netop, at selv fem spindoktorer per parti ikke kan gøre hele arbejdet alene. Demokratiet kan kun lykkes, hvis også borgerne bidrager med idéer, viden og holdninger, lød det fra Karina Kosiara-Pedersen om et scenario, der passer ganske godt til de nye demokratiske spilleregler, som af Lisbeth Knudsen blev defineret som et bottom-up demokrati.

– Se på USA og deres valgkampe. Kandidaterne mangler ikke ligefrem tilslutning og engagement fra borgere, der rejser sig fra sofaen og bidra-

*Karina Kosiara-Pedersen
er lektor ved Institut for
Statskundskab, Københavns
Universitet.*

ger, når der sker noget. Det skyldes i høj grad, at de amerikanske politikere forstår at udnytte det meget fragmenterede mediebillede til at rekruttere støtter og stemmer på kryds og tværs. Og det er jo altså ikke kun trofaste partimedlemmer, der er brugere af de nye medier og på den måde bliver engageret i politikken. Det er os alle sammen. Med andre ord skal hverken almindelige borgere eller den i forvejen truede bestand af traditionelle partidisciple ikke ophøre med at dyrke demokratiet, men skal netop sikre deres politiske indflydelse ved at tilslutte sig underskoven af uafhængige publicister. Udfordringen for det således medlemsløse parti bliver at vinde sympati og støtte gennem en konstant udvikling af partiets netværk og ikke mindst at styrke dette netværk ved at kommunikere efter alle kunstens regler. Hvilket parti, der får succes i dette bottom-up demokrati, afhænger af, hvorvidt det erkender omfanget af de mange kunstens regler i det voldsomt udvidede medielandskab, og selvfølgelig hvorvidt det evner at leve op til selv samme regler. Set i det lys er Det Radikale Venstre med et initiativ som radikale.net ganske godt med på noderne. Spørgsmålet er, om medlemmerne også er det. □

Trine Vendelboe Juul er medlem af Radikale Venstre og er cand.mag. i æstetik og kultur. Hun har gennem flere år arbejdet med PR og kommunikation i det århusianske kulturmiljø og er nu indehaver af kommunikationsbureauet a2be i Århus. Trine Vendelboe Juul har skrevet debatbogen "Forstand og følelse – kulturkampen alvorligt talt".